

Zohar, Tanya kirjat ja juutalainen mystiikka.

8. oppitunti 29.05.2012 Isak Penzev

Shalom. Jatkamme oppitunteja, jotka käsittelevät juutalaisia ja juutalaista uskontoa. Yhdellä oppitunnilla mainitsin pinnallisesti, että juutalaisuudessa on hyvin laajasti erilaisia juutalaisuutta koskevia kirjoja. Sen tähden, että ei-juutalaisten keskuudessa on syntynyt paljon kiinnostusta juutalaiseen kirjallisuuteen, haluan tänään puhua tarkemmin muutamista kirjoista.

Ensimmäinen kirja, jota kohtaan on enemmän kiinnostusta, on nimeltään Zohar. Tämä kirja on juutalaisen mystiikan perusteos ja dokumentti. Sana mystiikka ja mystiikan käyttö elämässä herättää monessa ihmisessä negatiivista suhtautumista. Ihmiset liittävät mystiikan epäjumalanpalveluun tai pimeän voiman käyttöön. Tämä mielipide on hyvin ymmärrettävä. Jos meillä on yliluonnollista toimintaa koskevia salaisuuksia, siihen voi tulla paljon väärinkäyttöä ja - käsityksiä. Tänä päivänä sana kabbala on hyvin yleisesti käytössä Euroopan maissa, joissa on ilmestynyt paljon mystiikkaan ja kabbalaan liittyvää kirjallisuutta, mutta todellisuudessa niillä ei ole mitään tekemistä juutalaisen uskonnon kanssa.

Kabbala tarkoittaa perinnettä tai perinteen vastaan ottamista. Ja sellainen sana kuin tibrei kabbala käännetään: sanat, perintösanat. Talmudin aikana tätä sanaa on yleensä käytetty tarkoittamaan profeetallista sanaa, kirjoja Nevi'im ja Ketuvim. Myöhemmin tibrei kabbala - sanaa on yleensä käytetty käsiteltäessä maailman luomistyötä, ja ne on hyvin suljettuja oppikäsitteitä, eivät yleisiä.

Sana mystiikka on tullut kreikankielestä, ja se tarkoittaa salaisuuksia tai salassa pidettävää oppia. Koska tämän opetuksen sisältö on maailman luomistyö, ja se miten Jumala toimii tässä maailmassa, tämä opetus ei voi missään nimessä olla tekemisissä okkultististen oppien kanssa. Minkä takia tämä opetus on pidetty aina salassa? Siitä pelosta, että pahantekijät voivat ottaa opetuksen ja käyttää sitä väärällä tavalla. Toinen syy on, että huonosti koulutetut ihmiset voivat väärällä tavalla ottaa opetuksen käyttöön ja niin vaikeuttaa Tooran ja käskyjen ymmärtämistä ja elämään soveltamista.

Nyt on tilanne vähän muuttunut. Joitakin salaisuuden elementtejä on tullut julki, ja niitä voi tänä päivänä oppia ja ottaa käyttöön. Sen takia tänä päivänä on suuri kiinnostus Zoharia kohtaan, koska se on varsinainen tietokirja, joka avaa meille kabbalaa. On olemassa sellainen käsitys, että suuren osan Zoharin

kirjallisuudesta on kirjoittanut rabbi Simon Barjohai. Tämä kirja on kirjoitettu 200-luvulla, mutta julkisuuteen se tuli 1300-luvulla Espanjassa. Silloin tämän kirjan julkaisi rabbi Moshe Kordavan kaupungista. Meillä ei ole päteviä todisteita, että tämä kirja on kirjoitettu 200-luvulla. Vaikka se julkistettiin 1300-luvulla, meillä ei ole pätevyyttä arvioida, milloin se on kirjoitettu, ja onko koko kirja uskottava. Vaikka me uskomme, että sen kirjoitus on 200-luvulta, julkistaminen tapahtui kuitenkin vasta 1300-luvulla. Se oli suullinen kertomus hyvin vaikean vainon aikana juutalaisten keskuudessa. Sen takia meillä ei ole pätevyyttä sanoa, onko sen materiaali aito. Todellisuudessa siihen on varmasti lisätty paljon uusimpia käsitteitä ja opetuksia viimeisten vuosisatojen ajalta.

Tämän tähden en itse antaisi suurta arvoa tälle kirjalle, jota kohtaan maailman kiinnostus on tänä päivänä liian suurta. Pitää vielä muistaa hyvin tärkeä asia. Tämä kirja on kirjoitettu epäselvällä kielellä. Se on kirjoitettu aramean kielellä ja siinä on kommentit viikon Tooralle, mutta siinä on käytetty epäselviä ja epämääräisiä mystisiä tulkintoja ja lausuntoja. Myös hengellisen maailman käsitteitä on käytetty hyvin subjektiivisella tasolla. Juutalaisilla sekä muulla maailmalla on historian aikana ollut myös erilaisia mystisiä oppikouluja, jotka ovat olleet ristiriidassa keskenään. Se johtuu siitä, että Zoharin arvostus on aivan turhaan nostettu liian kiinnostavaksi ja korkealle. Mutta tässäkin kirjassa voi olla reaalisia käsitteitä, joita voi ottaa käyttöön.

Voimme löytää muita lähteitä kuin Talmud ja Midrash, joissa on myös samanlaisia, objektiivisiä käsitteitä. Sillä perusteella voi sanoa, että Zohar on populistinen kirja, eikä yhtään muuta juutalaista kirjallisuutta parempi. Toisaalta emme voi sanoa, että Zohar olisi musta kirja. Vaikka se on värikäs ja siinä on erikoisia käsitteitä, niillä ei ole mitään tekemistä okkultismin oppien kanssa. Eli voimme nyt lopettaa Zohar-kirjan käsittelyn.

Hyvin suosittu on myös toinen kirja nimeltään Tanya. Ei ainoastaan juutalaisten vaan myös muitten kansojen keskuudessa. Siitä huolimatta, että se on kirjoitettu paljon myöhemmin kuin Zohar. Vaikka Tanya on kirjoitettu paljon myöhemmin kuin muu juutalainen kirjallisuus, kiinnostus sitä kohtaan on maailmassa hyvin voimakasta. Tämän kirjan on kirjoitettu puolalaisille rabbeille 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa. Siihen aikaan Puola oli vielä Venäjän vallan alla. Tanya on juutalaisen hasidismin peruskirja. Kirjan kirjoittaja on saanut kunniamerkin ja erikoisnimen: alta rebe. Se tarkoittaa vanhaa, viisasta ja hyvin kunnioitettavaa rabbia.

Vaikka Tanya-kirjassa on otettu huomioon hyvin vanhoja mystisiä käsitteitä, kokonaisuudessaan kirjan tarkoitus on maailmankatsomuksellisissa asioissa ja maailman luomisessa. Koska kirja on kirjoitettu lähellä meidän aikaamme ja se on kirjoitettu hyvällä heprean kielellä, se avautuu meille parhaalla tavalla ja on

hyvin läheinen. Mutta jos joku haluaa tutustua siihen, se vaatii kommenttitekstiä tai hyvin koulutettua opettajaa, joka voi selittää. Kirjan sisällä on syviä käsitteitä maailman luomistyöstä, Jumalasta, ja Jumalan ja ihmisten välisestä suhteesta. Tästä näkökulmasta se on varmasti hyvin tarpeellinen meille jokaiselle. Mutta haluan antaa pari varoitusta. Ensiksi: kirjassa on paljon käsitteitä, jotka tarvitsevat tulkintaa. Toiseksi: kirja on ehkä enemmänkin filosofisesta käsitteismaailmasta eikä mikään tieteellinen oppikirja. Toisaalta, jos ihmisen on vaikeaa ymmärtää Talmudin dialogia, tämä kirja olisi varmasti helpompi. Tanya-kirjasta voimme löytää juutalaisten viisaiden käsityksiä maailmasta ja heidän näkökulmaansa hieman helpommassa muodossa kuin Talmudissa. Tässä kirjassa käsitellään tärkeitä aiheita maailmankatsomuksesta, maailman luomisesta, Israelin roolista ja myös niitä päämääriä, joita vanhurskaalla ihmisellä pitäisi olla.

Varoitukset koskevat kuitenkin erityisesti kristittyjä, jotka lukevat Tanya-kirjaa. Kun me luemme sitä tai muuta juutalaista kirjallisuutta, pitää muistaa, että kirjoja kirjoittaneet juutalaiset eivät uskoneet Israelin Messiaaseen, nasaretilaiseen Jeshuaan. Sen takia tämän kirjallisuuden Messiaasta koskeva pelastustyö voi olla hämäävä ja sisältää erilaisia käsitteitä. Vaikka kirjassa on hyvin oikeita hengellisen maailman käsitteitä, Messiaan luomistyö ja pelastustyö puuttuu. Ei pidä kuitenkaan ajatella, että kirjat ovat Messiaan vastaisia. Ehkä kirjailijat enemmänkin yrittävät ohittaa Messias-käsitettä. Pitää osata nähdä opetuksesta piilotettuja viitteitä tulevasta Messiaasta. Sen takia, että Tanya-kirja sisältää nimenomaan elämäkatsomuksen ja Jumalan luomistyön, meille on nyt helpompi siirtyä seuraavaan aiheeseen.

Edellisen oppitunnin alussa käsitelimme juutalaisen kirjallisuuden tärkeitä kirjoja, jotka käsitelivät juutalaisen maailman luomistyötä. Juutalaisuudessa maailmankatsomus on hyvin tärkeä aihe. Mutta se ei ole kuitenkaan niin tärkeä kuin vaikkapa kristillisyydessä ja kirkon opissa. Juutalaisuudessa teot ovat hyvin tärkeitä. Eivät niinkään ajatukset ja käsitykset. Jokainen juutalaisen tekemä teko tässä maailmassa on hyvin rajoitettu määrättyjen sääntöjen mukaan. Näitä tekoja ympäröiviä rajoja määrittävät Halaha ja käskyt. Vaikka meillä on yleinen käsitys, että juutalaisuus on ortodoksijuutalaisuutta, niin käytännössä oikea sana on ortopraksi. Jos sana ortodoksi tarkoittaa oikeaa uskontoa, ortopraksi tarkoittaa oikeaa tekoa. Tämä ei tarkoita sitä, että juutalaisessa uskonnossa ei olisi merkitystä, kehen tai mihin ihminen usko. Kysymys on tärkeysjärjestyksestä. Juutalaisuudessa oikea teko on tärkeämpi kuin toteutumaton oikea ajatus. Sen takia me saamme Halahan tekstistä suurimmaksi osaksi tietoa siitä, miten meidän tulee toimia elämässämme.

Koska etiikan kysymyksillä on hyvin läheinen suhde maailman käsitteisiin, sen takia voimme löytää vastauksia Halahan tekstistä. Halaha sisältää eettisesti

tärkeitä asioita myös ihmisten välisistä suhteista. Halahassa on määritelty mihin juutalainen voi uskoa ja miksi, ja se asettaa myös rajoja, mihin juutalainen ei voi uskoa. Ja mitä enemmän on abstraktisia käsitteitä, sitä enemmän niitä rajoja on levitetty. Sen takia eurooppalaisen etiikan käsitteet ovat erilaisia kuin juutalaisuudessa. Eurooppalaiseen etiikan opetukseen sisältyvät käsitykset, miten me suhtaudumme toisiin ihmisiin, kun taas juutalaisuudessa Halaha määrittelee sen suurelta osin. Juutalaiseen etiikkaan sisältyy suurelta osin, minkälaisia tunteita vanhurskaalla pitää olla toista ihmistä kohtaan, ja se on paljon korkeampi taso. Etiikka, jossa käsitellään tunteita ja luonteen kasvattamista sisältyy suurelta osin kirjaan Ramhali, Vanhurskas tie.

Maailmankatsomus on hyvin abstrakti käsite. Koska se liittyy hyvin vähän käytännön elämään, se on hyvin paljon korkeampi hengellinen taso kuin etiikka. Myös käsitteet Israelin roolista maailmassa ja käsite ” Jumala on Yksin” avautuvat Halahan kautta. Nämä avautuvat hyvin Mishne Torassa, Rambamin tekstissä. Maailmankatsomuksellisiin käsitteisiin voi löytää vastauksia alta reben kirjassa Tanya ja kirjasta Ramhala - Vanhurskauden tie.

Jos juutalainen elää nimenomaan käytännöllisellä tasolla ja noudattaa käskyjä, niin yleensä hänen ajatusmaailmansa rajat tekoja tehdessä ovat hyvin laajat. Esimerkiksi kristillisyyden opetuksessa nämä rajat on hyvin tarkoin aseteltu. Juutalaisuudessa ajatusmaailma on hyvin laaja. Huonot ajatukset ovat sallittuja vaikka eivät toivottuja. Esimerkiksi sekin ajatus, että onko Jumala olemassa, on juutalaisuudessa sallittu. Juutalaisuudessa on sallittu ajatusmaailmassa leveät rajat sen tähden, että juutalaiset käsittävät ihmisen vajavaiseksi ja heikoksi. Ja toisaalta pitää ymmärtää, että emme voi tietää kaikkea. Eikä kukaan yritä niin kuin kivellä veistää käsitystä maailmasta.

Kolme pysyvää ja vakavaa asiaa juutalaisuudessa ovat: 1. usko yhtenäiseen Jumalaan, 2. Toora on muuttumaton ja 3. Israel on valittu kansa. Hyvin tunnettu Josef Karoo, josta oli puhe edellisellä oppitunnilla, on sanonut, että jos me otamme elämässä käyttöön nämä kolme pylvästä, se riittää että pysymme uskossa. Rambam on kirjoittanut 13 uskontunnusta, mutta ne ovat vain laajempi versio näistä kolmesta. Sen takia juutalaisessa uskonnollisessa maailmassa ei ole suuria taisteluja dogmatiikan periaatteista; esimerkiksi kysymyksistä vapaasta valinnasta, Jumalan läsnäolosta tai siitä, miten ihmisen sielu muodostuu. Nämä asiat eivät ole koskaan tuoneet ristiriitoja juutalaiseen uskontoon, eivätkä ole jakaneet juutalaista kansaa. Jokainen uskovainen juutalainen voi kantaa omaa mielipidettä, kunhan hänen elämänsä perustuu käskyihin.

Meillä on sen tähden suuri toivo tässä maailmassa, että jos tänä päivänä kaikki messiaaniset seurakunnat ja etniset juutalaiset uskontoryhmät yhdistyvät ja kääntyvät Tooran lain noudattamiseen, me voimme kantaa hyvää hedelmää. Sillä

silloin myös ortodoksijuutalaisuus pystyy hyväksymään heidät. Ja siitä on paljon esimerkkejä. 200-luvun lopulla rabbi Akiva otti vastaan Messiaan, jonka nimi oli Bar Kohva. Hän teki virheitä elämässään. Siitä huolimatta tätä rabbia ei sen takia ajettu ulos synagogasta, vaikka hänen opetuksellaan oli paljon seuraajia. Sillä vaikka hän uskoi väärään Messiaaseen, hän oli yhä suuri rabbi ja opettaja, koska noudatti Tooran lakia. Hän oli uskollinen käskyille, Jumalalle ja Tooralle. Hän vahvisti uskonsa siinä, että kärsi marttyyrikuoleman roomalaisten sotilaitten käsissä.

Jos me teemme nyt johtopäätöksiä, me voimme sanoa, että maailmankäsitys on kuitenkin tärkeä. Se on tärkeä, jos se perustuu kolmen tärkeän peruspylvään päälle. Kaikkia pienempiä piirteitä voi opetella koko elämän ajan. Koska kuitenkin kaikkein tärkeintä juutalaisuudessa on se, miten sinä elät. Tämä koskee myös eettisiä kysymyksiä. Parempi on ajatella paha vihollisesta ja olla tekemättä paha hänelle, kuin ajatella hyvää lähimmäisestä vahvistamatta sitä teolla. Juutalaiset viisaat opettavat meille, että emme toteuttaisi pahoja ajatuksia käytännössä. Koska pahat ajatukset voivat jossain vaiheessa johdattavat pahantekoon. Ja tämä Halahan opetuksen alue lähimmäiseen suhtautumisessa koskee käsitteitä, mitä on kateus, valhe, juoruaminen ja pahan puhuminen. Ne ovat vihollisuuden tunteita. Kuten myös toisen ihmisen rahallinen hyväksikäyttö. Näissä käsitteissä on suuri vaara, että emme vahingoita ainoastaan eettisiä normeja, vaan voimme myös rikkoa kirjallisia Tooran käskyjä.

Seuraavan oppitunnin avaamme nimenomaan tästä aiheesta, käskyjen noudattamisesta. Kiitos.